

VI. АНАЛИЗА ЕФЕКТА УРЕДБЕ

1. Циљеви

Предлог Уредбе о изменама и допунама уредбе о утврђивању листе техничких уређаја и предмета за које постоји обавеза плаћања посебне накнаде носиоцима ауторског и сродних права (у даљем тексту: измене и допуне Уредбе) имају за циљ успостављање ефикаснијег система правне заштите ауторског и сродних права на тај начин што ће допуна Листе техничких уређаја и предмета за које постоји обавеза плаћања посебне накнаде обезбедити правично задовољење економских интереса: 1) аутора; 2) интерпретатора; 3) произвођача фонограма; 4) произвођача видеограма и 5) издавача штампаних издања, као и других физичких и правних лица која су носиоци ауторског или сродних права у Републици Србији. Наиме, захваљујући напретку науке и технологије у претходних 12 година важења Уредбе, драстично се, не само повећао, већ и суштински променио круг уређаја и предмета подобних за умножавање ауторских дела и предмета сродних права, а за некомерцијалне потребе физичких лица и то на начин да су уређаји и предмети који нису ни постојали или су били у зачетку у време доношења Уредбе сада постали водећа средства умножавања. Стога ће се, помоћу измена и допуна Уредбе, постићи основни циљ подзаконског акта - да се законом признато право носилаца ауторског и сродних права на посебну накнаду, а у сагласности са општеприхваћеним правилима међународног права, уподоби стварном стању ствари на тржишту. Измене и допуне Уредбе имаће практичан значај и утицај на односе у друштву, с обзиром да ће омогућити стварну економску сатисфакцију ауторима и носиоцима сродних права чија се дела, односно предмети заштите, захваљујући вртоглавом и сталном развоју нових технологија, умножавају од стране физичких лица за њихове личне, некомерцијалне потребе у стотинама хиљада примерака, веома брзо и без умањења квалитета умножених примерака, а због чега носиоци права трпе огромну штету.

2. Економски ефекти

С једне стране, доношењем Измена и допуна Уредбе материјална корист коју ће наведени носиоци права остваривати биће сразмерна са реалним обимом искоришћавања њихових творевина који је у данашње време већи него што се у време доношења Уредбе могао и замислити. Иако је право на посебну накнаду одавно уведено у правни поредак Републике Србије, сада ће моћи да у пракси оствари свој пун потенцијал, сагласно напретку науке и технологије. Неопходно је да се допринос различитог круга стваралаца у области науке, културе, уметности одрази и на економску корист и материјално стање тих лица.

С друге, стране, Измене и допуне Уредбе утицаће на пословање одређеног круга привредника – произвођача и увозника уређаја и предмета подобних за масовно умножавање ауторских дела и предмета сродних права на тај начин што ће обим њихове већ постојеће обавезе бити проширен. Дакле, у трошкове пословања наведеног круга привредника већ спада и обавеза плаћања посебне накнаде, те Измене и допуне Уредбе не стварају нову врсту трошкова, али утичу на повећање износа истих. Ипак, треба имати у виду и значајно повећање прихода који та лица остварују производњом и увозом управо уређаја и предмета подобних за умножавање ауторских дела и предмета сродних права, а за којима постоји масовна потражња, те је стога економски прихватљиво и са аспекта правичности основано да за економски раст који су та лица остварила постоји и кореална обавеза.

Посредно, Измене и допуне Уредбе утицаће и на организације за колективно остваривање права, с обзиром на чињеницу да је прописано обавезно колективно остваривање права носилаца ауторског и сродних права на наплату посебне накнаде. Дакле, вршење тог права за рачун носилаца права већ је обухваћено делатношћу релевантних

организација, али ће се њихова делатност сада проширити. Ипак, осим обавезе измена релевантних тарифа којима су прописани износи накнада које произвођачи и увозници уређаја и предмета подобних за масовно умножавање ауторских дела и предмета сродних права плаћају, Измене и допуне Уредбе неће довести ни до каквих значајних промена у пословању организација, у смислу повећања обима посла, трошкова пословања, итд.

3. Утицај на друштво

Веома је велики утицај одговарајућег регулисања, с једне стране, права јавности на несметано умножавање ауторских дела и предмета сродних права и с, друге стране одговарајуће обавезе произвођача и увозника уређаја и предмета подобних за такво умножавање на већ поменути економски статус носиоца права, али и на ширем плану, на економски раст гране индустрије у којој исти ствара, те последично и на економску корист државе. Томе у прилог говоре и резултати Глобалног истраживања о приватном умножавању за 2020. годину, а које је настало у сарадњи Међународне организације која представља организације за колективно остваривање механичких права – ВIЕМ, Међународне конфедерације друштава аутора и композитора – CISAC и холандске организације за колективно остваривање права на посебну накнаду – THUISKOPIE. Наиме, у наведеној студији приказано је да приход остварен прикупљањем посебне накнаде у 2018. години у појединим државама износи: у Аустрији 24.688.010 ЕУР, у Белгији 18.413.397 ЕУР, у Хрватској 1.164.819 ЕУР, у Француској 277.532.000 ЕУР, у Немачкој 332.517.000 ЕУР, у Италији 127.667.660 ЕУР, док је у истом периоду тај износ у Републици Србији 27.865 ЕУР. У Републици Србији је у 2019. години укупно за ауторе музичких и филмских дела и интерпретаторе и произвођаче фонограма прикупљено на име посебне накнаде нето износ од 2.705.985 динара (22.978,32 ЕУР), а у 2020. години нето износ од 1.860.553 динара (15.799,19 ЕУР). Из наведених података приметан је константан пад у приходима аутора и носилаца ауторског и сродних права од посебне накнаде, што није у сразмери са масовним умножавањем ауторских дела за личне некомерцијалне потребе физичких лица. Такође, упоређивањем износа посебне накнаде која се наплаћује у другим државама, евидентно је да су приходи страних носилаца права на име посебне накнаде многоструко виши. Разлог томе није увек већи износ накнаде у односу на накнаду у Републици Србији, већ знатно већи број уређаја и празних носача звука, слике и текста за чији увоз, односно производњу се та накнада у тим државама наплаћује.

Осим носилаца права и обвезника плаћања посебне накнаде, измене и допуне Уредбе неће имати економске ефекте на ширу јавност. Наиме, предметна Уредба регулише положај носиоца права и има непосредан утицај на носиоце права и обвезнике плаћања накнаде, а посредан утицај на организације за колективно остваривање права, док на остала физичка лица нема никаквог утицаја, те се на иста и даље непромењено односе одредбе закона које им омогућавају несметано уживање у ауторским делима и предметима сродних права за некомерцијалне потребе. Дакле, законом прописаном могућношћу физичких лица да умножавају ауторска дела и предмете сродних права за личне, некомерцијалне потребе, а са друге стране, законом прописаном, а уредбом прецизније одређеном обавезом плаћања посебне накнаде, постиже се један од основних циљева ауторскоправног и сродноправног система - равнотежа између потребе за доступношћу разнородних креативних творевина јавности и, с друге стране, потребе за задовољењем економских интереса њихових стваралаца, те давањем подстицаја за даљи стваралачки рад.

4. Консултације

Иницијатива за измене и допуне Уредбе покренута је од стране организација за колективно остваривање права - Организације музичких аутора Србије – Сокој, Организације за колективно остваривање права интерпретатора – ПИ и Организације произвођача фонограма Србије – ОФПС.